ד: הורו בית דין פרק ראשון הוריות

עין משפט נר מצוה

לג א מי"י פ"ד מהל' שגגות הל' ט. ב סמג לאוין ריז:
לד ב ג מי"י פ"ט מהל' יסודי התורה הלכה ה והלכה ג ד סמג לאוין שסד:
לה ד מי"י שם הל' ה:
לו ה ו מי"י פ"ב מהל' שגגות הל' ח סמג עשין ריז:
לז ז מי"י פ"ב שם הלכה ח והלכה ט. ב סמג שם:
לח ח ט מי"י שם פרק ר"ג הל' ו סמג שם:
לט י כ מי"י שם פרק ר"ג הלכה ח:

רבינו חננאל

רשתי הוריות ניגדו לא מצטרפי וכל חד באפיי נפשה קיימא וליכא מי שיאמר אי הלכה כחד מיתי משאמו אי דלמא כיון דאידי ואידי חלב היא מצטרף [אח"ל כיון וכי מצטרף] מיעוט בחלב שעל הקיבה. ס"א על הקרב [ומיעוט בחלב שע"ג דקרן] ס' הורו בהוראה ראשונה דחלב שעל הקיבה מותר. וכשניה הורו שחלב שעל גבי הדקין מותר. מהו הכא ודאי כיון דמתרי קראי קא אתו לא מצטרפי פי' דקא אי) טעי בהאי קרא דכתיב חד את החלב המכסה את הקרב וגו' [והכי קאמר] [ותניא בספרא] אשר על הקרב. ר' [שמעון] [ושמעאל] אומר להביא חלב שעל הקיבה ר' עקיבא אומר להביא חלב שעל הדקין והתם מפרש דמעל הכפלים נמי איתרבו חלבים אחריני וחניא נמי כוותה בתוספתא שחיטת חולין [ס"ט] וליכא פר. או דלמא שם חלב אחד הוא ומצטרפי א"ל שם חלב אחד הוא מיעוט בחלב ומיעוט כרם מהו הכא ודאי כיון דתרי איסורי נינהו לא מצטרפי אי דלמא כיון שאיסורן שוה פי' דאיסור תרויהו באכילה ובקרבן שוה דאיכפי משכח מיתי דאיכפי שעירה מיתי מצטרפי אח"ל כיון דאיסורן שוה דקרבן שוה מצטרפי מיעוט בחלב ומיעוט בעבודה כוכבים מהו. הכא ודאי אין איסורן שוה פירוש דאין איסור עבודת כוכבים לענין אכילה ואין קרבן שוה. ודהם בעבודת כוכבים [עין] בת [ס"ט] ולא מיתי אכל כשבה לא הפרש בפיפרי פרשת שלח לך. לא מצטרפי אי דלמא כיון דאידי ואידי כרת הוא מצטרפי וסלקא בתיקו. ל"א איבעיא להו הורו ב"ד שחלב מותר ועשו מיעוט צבור וחזרו בהן וחזרו וחזרו ב"ד שחלב מותר ועשו מיעוט אחר מהו מי מצטרף הוא מיעוט קמא בהדי מיעוט בתרא ומיתי קרבן אי לא כיון דהוה להו ידיעה במצעי לא מצטרפי אי דלמא כיון דחד (בידיעו) [כ"ר] כו'. ומיבעיא לן נמי היכא דהורו ב"ד שחלב מותר ועשו מיעוט הקהל ומת אותו ב"ד [ונעמד ב"ד] אחר והורו כראשון שחלב מותר ועשו מיעוט אחר דהיו תרי מיעוטי יוצא מהו. פי' מי אתי פר א' לא אליבא דרבי מאיר דאמר ב"ד מיתי לא תיכני לך דהא ליתנהו. פי' לקמא הלכך כל חד מיתי חטאתו כי תיכני לך אליבא דמאן דאמר דמעשה צבור מיתי. מא' צבור דמעשה תלי בהו הא קאי ומיתו פר (שייך לדף ג ע"ב) או דלמא הוראה דההוא ב"ד בעינן פי' שיחזרו בהן מפנה. וכיון דלא אפשר לא מיתי עבור פר ומלקא בתיקו: א"ר יוחנן ס"א ר' נתן מאה שישבו לחורין. פי' אם הי' ב"ד שבירושלים מאה איש והורו לעבור ועשו רוב הקהל אין חייבין פר ב"ד עד שיורו כולן. שנאמר ואם כל עדת ישראל ישגו עד ששגו כולן. אמר רב הונא בריה דרב יהושע דכי נמי סתברא דבכל התורה כולה קיי"ל רובו ככולו והכא כתב כל עדת הואיל וכך אפילו הן קי. פי' אילו כך היה דבהוראה רוב ב"ד סניא לימא רחמנא ואם עדת ישראל ואגן הוינן אולין בסוגין דכל אורייתא דברובא סניא מדברות וכתב בל ס"ב דבענן הוראת כולהו. ואותבינן עלה מהא דתניא ב) הורו ב"ד עובדי לאחר מהן שטעו ואמר להן שרצים שהם הורו אלו פטורין טעמא דאמר להו הא שתיי חייבין אמאי והא לא אשתי בהדייהו ודחינן הכא במאי עסקינן דכרכיש רישיה. ס"א כגון שהרכין רישיה והיינו הקן. פי' לא חימא הא שתיי חייבין. אלא הא נענע ראשו חייבין דהוי (במשנה) [במדרה] תו אותיבא מהא דתנן ג) בסרקין כי האי גוונא ודחינן ککריכא ואותיב רב בשרשיה מהא דאמרו רבנן בע"ז פרק אין מעמידין סמכו רבותינו על דברי חשב"ג ועל דברי ר' אלעזר ב"ר צדוק שהיו אומרים אין נזהרין בזה על העבור אא"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה ואמר רב אדא בר אהבה מאי קרא במארה אתם נאורים אתם קובעים הנרי כולו א' ויקא עבר עליה הא' בברא אותי אתם קובעים אי לא לא. פי' הי"ק אי איכא נר כולו בגורה (דאין) במארה אותן שעוברין עליה נהלין אותי ואי לא לא. ותכי קא מתבעין דהא הכא כתיב הנרי כולו ואפילו הכי בתי רוב צבור אזלי רבנן ש"מ דבתיב כל בתי רובה ניזיל ותיובתא דר' יוחנן תיובתא אמרי אלא מאי אם כל עדת כלומר מאי אצטרף כל ומתדרין הכי קאמר רחמנא אי איכא לכולה סנהדרין פי' ע"א כדתנן בתחלת סנהדרין. סנהדרין בזילה הייתה שם של ע"א הויא הוראה. א"ר יהושע בן לוי עשרה שיושבין כו' כבר פירשתי בתחלת סנהדרין. שתי' הורו ב"ד ורבנו שטעו וחזרו בהן ופי' (ואחר) שעשו הצבור בין שבביאי כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן והלך יחיד ועשה על פיהן אע"פ שנודעה להן והביאו כפרתן. ר"ש פטור הואיל ובשאות ב"ד עשה ובהדי צבורא לא מצטרף דהא בתר ד) דיחבי עבר ר' אלעזר אומר ספק (כר) [ולכך] מביא אשם תלוי כאדם שאכל ספק חלב. ואיתו החייב באשם תלוי זה הרוגשל בביתי בשפת ידיעת הצבור ברשות ב"ר אינו לומרי הייה לו לשאול ברשות עצמו אינו דהא לא ידע היכא דאול ליה למרינם הים קודם ידיעתו הורה ה) ר"ש שהוא קרוב לפטור מן החובה א"ל בן עזאי ומה שנה זה מן הרוגשל בביתו א"ל שהרוגשל בביתו בשפת ידיעת הצבור ברשות ב"ר אינו לומרי הייה לו לשאול ברשות עצמו אינו דהא לא ידע היכא דאול ליה למרינם הים קודם ידיעתו הורה ה) ר"ש שהוא קרוב לפטור מן החובה א"ל בן עזאי ומה שנה זה מן

מסורת הש"ס

בעי רב יוסף אין איסור חרישה בשבת מהו מי אמרי' אביון דקא מודו בבולהו מלתא בביטול מקצת וקיום מקצת דמי או דלמא כיון דקא עקריין ליה לחרישה כל עיקר בעקירת גוף דמי ת"ש יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור ואמאי הא עקריין לשומרת יום כנגד יום כל עיקר אמר לך רב יוסף שומרת יום דקאמרין כדשנין ת"ש יש שבת בתורה אבל המוציא מרה"ע לרה"ר פטור ואמאי הא עקריין להוצאה כל עיקר התם נמי כדשנין ת"ש יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פטור ואמאי והא עקריין להשתחויה כל עיקר אמרי השתחויה נמי כדשנין בעי ר' זירא אין שבת בשביעית מהו במאי טעו בהדין קרא בחריש ובקציר תשבות בזמן דאיכא חרישה איכא שבת ובזמן דליכא חרישה ליכא שבת מי אמרינן כיון דמקיימין לה בשאר שני שבוע בביטול מקצת וקיום מקצת דמי או דלמא כיון דקא עקריין ליה בשביעית בעקירת הגוף דמי אמר רבינא ת"ש נביא שנתנבא לעקור דבר מדברי תורה חייב לביטול מקצת ולקיום מקצת רבי שמעון אומר פטור ובעבודת כוכבים אפילו אמר היום עובדה ולמחר בטלה חייב שמע מינה אין שבת בשביעית כביטול מקצת וקיום מקצת דמי שמע מינה: מתני' הורו ב"ד ידע אחד מהן שטעו ואמר להן טועין אתם ולא שלא היה מופלא של ב"ד שם או שהיה אחד מהן גר או ממזר או נתין או זקן שלא ראוי לבנים ה"ז פטור שנאמר כאן עדה ונאמר להלן עדה מה עדה האמורה להלן כולן ראוין להוראה אף עדה האמורה כאן עד שיהיו כולן ראוין להוראה: גמ' או שלא היה מופלא של ב"ד שם מגלן אמר רב ששת וכן תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה אמרו הורו בדבר שהצדוקין מודין בו פטורין מפני שהיה להם ללמוד ולא למדו לא היה מופלא של ב"ד שם נמי פטורין מפני שהיה להם ללמוד ולא למדו: נאמר שם עדה ונאמר כאן עדה עד שיהו כולן ראוין להוראה: והתם מנלן

בעי רב יוסף אין חרישה בשבת מהו מי אמרי' אביון דקא מודו בבולהו מלתא בביטול מקצת וקיום מקצת דמי או דלמא כיון דקא עקריין ליה לחרישה כל עיקר בעקירת גוף דמי ת"ש יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור ואמאי הא עקריין לשומרת יום כנגד יום כל עיקר אמר לך רב יוסף שומרת יום דקאמרין כדשנין ת"ש יש שבת בתורה אבל המוציא מרה"ע לרה"ר פטור ואמאי הא עקריין להוצאה כל עיקר התם נמי כדשנין ת"ש יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פטור ואמאי והא עקריין להשתחויה כל עיקר אמרי השתחויה נמי כדשנין בעי ר' זירא אין שבת בשביעית מהו במאי טעו בהדין קרא בחריש ובקציר תשבות בזמן דאיכא חרישה איכא שבת ובזמן דליכא חרישה ליכא שבת מי אמרינן כיון דמקיימין לה בשאר שני שבוע בביטול מקצת וקיום מקצת דמי או דלמא כיון דקא עקריין ליה בשביעית בעקירת הגוף דמי אמר רבינא ת"ש נביא שנתנבא לעקור דבר מדברי תורה חייב לביטול מקצת ולקיום מקצת רבי שמעון אומר פטור ובעבודת כוכבים אפילו אמר היום עובדה ולמחר בטלה חייב שמע מינה אין שבת בשביעית כביטול מקצת וקיום מקצת דמי שמע מינה: מתני' הורו ב"ד ידע אחד מהן שטעו ואמר להן טועין אתם ולא שלא היה מופלא של ב"ד שם או שהיה אחד מהן גר או ממזר או נתין או זקן שלא ראוי לבנים ה"ז פטור שנאמר כאן עדה ונאמר להלן עדה מה עדה האמורה להלן כולן ראוין להוראה אף עדה האמורה כאן עד שיהיו כולן ראוין להוראה: גמ' או שלא היה מופלא של ב"ד שם מגלן אמר רב ששת וכן תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה אמרו הורו בדבר שהצדוקין מודין בו פטורין מפני שהיה להם ללמוד ולא למדו לא היה מופלא של ב"ד שם נמי פטורין מפני שהיה להם ללמוד ולא למדו: נאמר שם עדה ונאמר כאן עדה עד שיהו כולן ראוין להוראה: והתם מנלן

דאמר רב חסדא אמר קרא והתיצבו שם עמך עמך בדומין לך ואימא עמך לשכינה אלא אמר ר"נ בר יצחק אמר קרא ונשאו אתך אתך בדומין לך: מתני' הורו ב"ד שוגגין ועשו כל הקהל שוגגין מביאין פר מזידין ועשו שוגגין מביאין בשבה ושעירה שוגגין ועשו מזידין הרי אלו פטורין: גמ' מזידין הרי אלו פטורין הא שוגג דומיא דמזיד חייב והיכי דמי שהורו בית דין שהלב מותר ונתחלף לו בשומן ואכלו לימא תפשוט הא רבעי רמי בר חמא אמר לך משום דתנא רישא מזידין ועשו שוגגין תנא סיפא שוגגין ועשו מזידין: מתני' הורו ב"ד ועשו על פיהן מביאין פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר דברי ר"מ ר' יהודה אומר י"ב שבטים מביאין י"ב פרים ובעבודת כוכבים מביאין י"ב פרים ושנים עשר שעירים

תוספות

בעי רב יוסף אין חרישה כו'. ריש"ל דאמות מלאכות דס' כלל גדול מ) נקט אבל חריסה לגיקון מודין כה ולרב יוסף נמי נמי דבר שאין מודין בו מלקמן אמר לך רב יוסף בר' מסמס דאבר כמשמע: ש"ס אין שבת בשביעית כו'. משמע דאין לחזיקן מודין בהאי דרשא מ"מ לעיל דרשי ליה יהיה לה לשומרת (יבמ) (יוס): אי שלא היה מופלא שבב"ד שם. פרש"י ולא

תוספות

סיב כמגן ג"כ אפי' קטן שבהם נמי כדאמרי' לעיל איסור כולן בהוראה. וקשה דהא תמוהב לעיל. (ל"ל דאיכין לומר דלעמי התי' לא היה כתוב לעיל מ"ל מאי כל עדת דלאמר דחמנא מ' מי' לקמן ברש"ד דף (ה' ו'ז') ע"ש) ותמ"ל מוסיף נמי מה אמר מ' מיני יתיב דכמאן דליתי דמיה: אחד מהן גר או ממזר. פירוש לאמר שעברו ומעיטו. דמי שאין דאי להוראה נעשה כאלו

משום איסור שלא כדרכה דאיכא קרא באנפי נפשיה מוקמי לה בגמר ביאה: בעי ר' זירא אית"ל אין חריסה בשבת דמעמיד כל הגוף דמו ומסתרין אמרי אין חריסה וקצירה: בשבת בשביעית מהו: הורו ב"ד ידע אחד מהם שטעו ואמר להם טועין אתם: בין דפרש"י דיל דלא הוי הוראה מעליא ומעורבים עד שיורו כולם דראמרי' לעיל והקשה עליו הרמ"ה דיל והא האי עעמא לר' ס' נתן הוה ואיתו איחוהב לעיל ואמאי מוקים סתם מתני' דלא כהלכה ופי' דבין שאמר להם טעם אחד להם טעם אחר להם טעמי לדן שרצים שהם כתרי' דלא כהלכה ופי' דבין שאמר להם טעם אחד להם טעם אחר